

Hafha hayani, Duvha la Afrika li disa tshikhala tsha MaAfrika tsha u tumana na u dikumedza kha u tikedza thuso dza muvhuso dza u bveledza Afrika la khwiṅe na lifhasi la khwiṅe. U pembelela Afrika hu sumbedza mushumo une Afrika la khou ita na u shela mulenzhe kha adzhenda ya dzhangho.

VHO VHA VHA TSHI ZWI DIVHA?

- Duvha la Afrika li dzhiwa sa holodei ya nnyi na nnyi kha mashango a rathi (6): Ghana, Mali, Namibia, Zambia, Lesotho na Zimbabwe.
- AU li na mashango a 55 a mirado, nga murahu ha Sudan Tshipembe le la dzhoina nga 2011.
- Morocco lo dzhoina hafhu AU nga 2017, nga murahu ha u bva kha OAU miṅwaha ya 33 yo fhelaho.
- AU li na ofisi dzaḷo khulwane ngei Addis Ababa, Ethiopia fhedzi davhi la vhusimamilayo haḷo, Phalamennde ya Afrika, li Midrand, Afrika Tshipembe.

U itela mafhungo manzhi nga ha tshumelo dzi netshedzwaho nga Phalamennde, kha vha kwamane na: Public Education Office kha 021 403 3341 kana kha imeili info@parliament.gov.za

U buka gaidi ya lwendo lwa pfunzo lwa Phalamennde, kha vha kwame:

Public Education Office – Nyendo

Luṭ: (021) 403 2266

Fakisi: (021) 403 3817

Imeili: tours@parliament.gov.za

PARLIAMENT
OF THE REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

Duvha la
Afrika

DUVHA LA AFRIKA NDI MINI?

Duvha la Afrika ndi u pembelela mutheo wa Dzangano la Vhuthihi ha Afrika (OAU) ha n'waha nga n'waha nga duvha la 25 Shundunthule 1963. Nga duvha ili la divhazwakale mashango a furarumbili (32) a Afrika o tangana ngei Addis Ababa, Ethiopia u vhumba dzangano ili. Namusi Duvha la Afrika li pembelelwa kha mashango o fhambanaho kha dzhangano la Afrika kkhathihi na u mona na lifhasi.

Ndi duvha line nga lo vhuthihi ha Afrika, divhazwakale li kovhiwaho na u divhana zwa pembelelwa nga lo. Duvha la Afrika li shuma sa pulatifomo ya u tanganedza zwe zwa swikelwa zwa dzhangano na u divha mvelele na vhufa ha Afrika.

DUVHA LA AFRIKA NA VHUTHIHI HA AFRIKA

U tumbulwa ha Dzangano la Vhuthihi ha Afrika ho disa u vhumbiwa ha dzangano la Vhuthihi ha Afrika (AU) nga 2002.

U shanduka ha OAU li tshi vha AU zwo tutuwedzwa nga lutamo lwa u tavhanyisa phurosese ya u tanganya dzhangano na u ita uri Afrika li vhe na mushumo wo wa vuhogwa kha ikonomi ya lifhasi, ngeno li tshi khou tandulula thaidzo dza dza matshilisano a ikonomi na dza polotiki.

Vhuthihi ha Afrika ndi dzangano la dzhangano line la toda u tshimbidza Afrika u ya kha ndivho nthihi ya vhuthihi. Sa tshipida tsha mushumo wo muhulwane, AU li dovha hafhu la dzhenela kha ndingo dza u disa mulalo, nyambedzano na thuso kha khetho vhukati ha zwiwe.

Muhumbulo wa vhuthihi wo sumbedzwa zwavhudi hafhu kha fulaga ya AU, na tshitivho hetshi: “**Afrika lo faranaho lo khwaṭhaho**”. U engedza afho, muvhala mudala kha fulaga u sumbedza fhulufhelo la Afrika na tshililelwa tsha vhuthihi.

FULAGA YA VHUTHIHI HA AFRIKA YA ZWINO

Duvha la Afrika ngauralo li shumiswa sa tshifhinga tsha u lavhelesa khaedu dzine Afrika la kha di tangana nadzo na zwiwuya zwe zwa zwikelwa. Khaedu idzi dzi vho divhea zwavhudi kha AU, ndi ngazwo ho thoniwa **New Partnership for Africa's Development (NEPAD)**.

Davhi ili li toda u amba nga ha mveledziso ya Afrika nga u tutuwedza dimokirasi, pfanelo dza vhuthu, vhudifhinduleli, u vha khagala na vuvhusi ha vhushelela mulenzhe.

Tshiwe tsho swikelwaho tsha vuhogwa tsha zwino ndi u sainiwa ha Fhethu ha Mbambadzo yo Fhofholowaho ya Dzhangano la Afrika (ACFTA), mbambadzo yo fhofholowaho ya ndeme u bva tshe Dzangano la Mbambadzo ya lifhasi la vhumbiwa. Vharangaphanda vha Afrika vho saina Mulevho wa Kigali nga ha u thomiwa ha thendelano iyi ya mbambadzo kha Khuvhangano ya Vhufumi ya Nthesa ya Buthano la Vhuthihi ha Afrika ngei Kigali, Rwanda nga la 21 Thafamuhwe 2018.

Ndivho ndi u disa maraga wa dzhangano lithihi u itela thundu na tshumelo, hu na mbofholowo ya u tshimbila ya vhoramabindu.

U itela uri dzhangano li vhe na bono li fanaho, AU yo bvedza ndila ine ya pfi **Agenda 2063**, ine ya do livhisa Afrika kha thanganyo, lupfumo na mulalo.

DUVHA LA AFRIKA LI PEMBELELWA HANI?

- Zwithu zwi tevhelaho zwi itea nga duvha ilo:
- Zwithu zwine zwa sedza kha vhutsila ha Afrika na mitshino, vhurendi, muzika na fesheni.
- Therisano nga ha mafhungo a kwamaho dzhangano u fana na vengo la vhabvannḁa
- Wekishopho na zwiṭanwa
- Nyito dza zwipotso u fana na mitambo ya futhibola

DUVHA LA AFRIKA NA PHALAMENDE YA AFRIKA TSHIPEMBE

Phalamennde i tikedza vhurangeli ha AU ha thuso dza mulalo kha khudano u mona na dzhangano. U tevhedza mbekanyamaitete ya riphabuliki ya mashango a nḁa, Phalamennde ya Afrika Tshipembe i dzhenela lwa u thivhela na phalamennde dza mashango he Afrika Tshipembe la vha lo dzhenela kha ndingo dza u disa mulalo.

Phalamennde ya Afrika Tshipembe i shela mulenzhe kha madzangano o vhalaho a Afrika, hu tshi katelwa na davhi la vhusimamilayo ha AU, Phalamennde ya Afrika (PAP) na Foramu ya Phalamennde ya Tshitshavha tshi Bvelaho Phanda tsha Tshipembe ha Afrika (SADC PF). Sa tshipida tsha u pembelela Duvha la Afrika, Phalamennde i kuvhangana nga ilo duvha ya rera nga ha mafhungo a sendekaho kha khaedu dza matshilisano, ikonomi na polotiki dza Afrika.